

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การศึกษาที่มีความสำคัญที่สุดของชาติไทยคือ "การประถมศึกษา" ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ และเป็นการปูพื้นฐานความรู้ให้แก่เยาวชน เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรู้ ความสามารถ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เมื่อเขาเจริญเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้ (ทัศนีย์ ศุภเมธี, ม.ป.ป.) รัฐบาลจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการประถมศึกษาตลอดมา ในฐานะเป็นอาวุธลับของรัฐบาลในแง่ของการให้บริการแก่ประชากรทั้งหมดของประเทศ เป็นเข้าหาลอมสืบทอดเจตนารมณ์ของรัฐบาล เป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จของประเทศ ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาคคุณภาพประชากรให้เป็นที่กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532)

สิ่งที่สังคมคาดหวังจากการประถมศึกษาคือนักเรียนประถมศึกษาว่าเจ็ดล้านคน ได้รับความศึกษาที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดผลการเรียนในด้านสติปัญญา ทักษะ ทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยม ตามลักษณะวิชาและกิจกรรมการศึกษานั้น ให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการคิด การทำ การแก้ปัญหา และการปรับตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนางานอาชีพ และพัฒนาสังคม (แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6, 2530) อย่างไรก็ตาม นักเรียนจะบรรลุผลสำเร็จ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นตามเป้าหมายได้นั้นอยู่กับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการประถมศึกษาโดยตรง ได้พยายามทุ่มเทในการจัดการศึกษาในระดับนี้อย่างจริงจังเพื่อมุ่งขยายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

ในการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาให้สูงขึ้นนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศนโยบายเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2527 และได้กำหนดมาตรการสำคัญในการดำเนินการตามนโยบายนี้ 3 ประการด้วยกัน คือ มาตรการในการประเมินคุณภาพ มาตรการในการกำกับและนิเทศ และมาตรการในการบริหาร (สพช., 2532) ทำให้สภาพปัญหาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพการศึกษาคลี่คลายไปด้วยดีระดับหนึ่ง นักเรียนประถมศึกษาได้รับการเอาใจใส่ดูแลมีคุณภาพสูงขึ้น แม้จะยังไม่ถึงเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 มีค่าเฉลี่ยเกินร้อยละ 50 แล้วทุกกลุ่มประสบการณ์ ยกเว้นกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 41.83 อัตราการตกชั้นของนักเรียนทุกระดับชั้นยังสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังขาดการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร ขาดการเตรียมการสอน ขาดการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการขาด 3 สิ่งนี้ เป็นการขาดในสิ่งที่จะนำไปสู่การบรรลุจุดหมายของหลักสูตร เป็นผลทำให้ครูคงใช้วิธีสอนแบบเดิมคือบอกความรู้แก่นักเรียน นักเรียนไม่มีส่วนร่วมกิจกรรม ไม่มีโอกาสค้นคว้า อ่าน เขียน คิด แสดงความคิดเห็น ทำให้บทร้องในการพัฒนาความสามารถที่จะริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยตนเอง จึงไม่สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้เพื่อการดำเนินชีวิตได้ ทำให้ผลการจัดการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย (สพช., 2532)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การที่จะพัฒนาคุณภาพของครูและแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้นนั้น จากหลักการและทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังช่วยก่อให้เกิดความองงามทางด้านวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครูในการคัดเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังคำกล่าวของ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) ที่กล่าวว่า การนิเทศเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จ โดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครูหรือผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอีกต่อหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยศึกษานิเทศก์ ไม่เป็นการเพียงพอและทำการนิเทศได้อย่างต่อเนื่องทั่วถึง ความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์จะมี ได้เป็นบางครั้งบางคราว และจำกัดอยู่ในวงแคบ การนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมควรจะอยู่ใน ลักษณะของการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของโรงเรียนให้มากที่สุด วิธีการนี้ก็คือ การนิเทศการศึกษากายในโรงเรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2532) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษากายในโรงเรียนเป็นหัวใจหรือยุทธศาสตร์ สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ทุกหน่วยงาน ทุกระดับที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 กำหนด

ในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยงานปฏิบัติที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา การศึกษากายในโรงเรียนจะเกิดคุณภาพตามเป้าหมายและแนวทางที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 กำหนดนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารและการนิเทศการศึกษากายในเป็นสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษากายในโดยตรง หน้าที่นี้ผู้บริหารโรงเรียนจะไม่สามารถมอบอำนาจ ความรับผิดชอบในส่วนสำคัญของงานนี้ให้แก่ผู้อื่นได้เลย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเล็กหรือใหญ่จะ ต้องมีความรับผิดชอบทั้งด้านการบริหารและการนิเทศการศึกษากายในควบคู่กันไป (สพช., 2532) ดังคำกล่าวของ อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ (2528) ที่กล่าวว่างานนิเทศนั้น เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการบริหาร เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารที่จะ ต้องมีต่อการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นงานที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าผู้บริหารโรงเรียนต้องการ ให้โรงเรียนประกอบภารกิจทางการศึกษาจนบรรลุผลสำเร็จตามบทบาทของโรงเรียนแล้ว ควร ที่จะให้ความสนใจงานนิเทศการศึกษากายในโรงเรียนอย่างจริงจัง

ตามที่กล่าวมานี้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียน เพราะเป็นผู้ให้การสนับสนุนและให้การนิเทศ ความสนใจ ความเอาใจใส่ จะมีผลต่อการพัฒนาการนิเทศการศึกษากายในเป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของ สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) กล่าวว่า "ตัวจักรสำคัญที่จะปรับปรุงคุณภาพ การเรียนการสอนภายในโรงเรียนนั้น คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพราะผู้บริหารโรงเรียนต้อง เป็นผู้สนับสนุนการนิเทศการศึกษาและทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศการศึกษาด้วย"

ดังที่ได้กล่าวมา การที่จะปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจะเป็นที่ยอมรับ แต่การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนก็ยังประสบปัญหามากมาย ซึ่งจะพบได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค เช่น

ชัชเจน ไทยแท้ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดคนบุรี ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน พบว่าในด้านบุคลากรปรากฏว่า ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ หรือขั้นตอนในการจัดดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนไม่เพียงพอ

สุนทร ไคลมี (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดกาญจนบุรี ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากรและการจัดการภายในโรงเรียนขาดแคลนวิทยากร และหรือแหล่งความรู้วิชาการที่จะให้ความรู้แก่ครูเพื่อนำไปใช้ในการจัดการดำเนินงานของโรงเรียน

จากข้อค้นพบในงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่จะช่วยแก้ปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือ ผู้นิเทศ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นผู้นิเทศที่มีบทบาทในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูย่อมรู้สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี หากผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และอัตราการซ้ำชั้นของนักเรียนลดลง แต่จากการศึกษาสภาพการจัดการประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 5 พบว่า ปัญหาด้านคุณภาพในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.6 ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2531 ปรากฏว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละในกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.04 และ 60.56 (สพช., 2532) ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ซึ่งกำหนดว่า นักเรียนจะต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ส่วนกลุ่มประสบการณ์อื่นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 (สพช., 2529) ในเรื่องอัตราการซ้ำชั้นของนักเรียนทุกระดับชั้นในปีการศึกษา 2531 มีอัตราการซ้ำชั้น

เฉลี่ยร้อยละค่อนข้างสูง ดังนี้

- 6.69 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี (2531) มีอัตราการเข้าชั้นเฉลี่ยร้อยละ
- 4.98 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี (2531) มีอัตราการเข้าชั้นเฉลี่ยร้อยละ
- เฉลี่ยร้อยละ 5.99 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2531) มีอัตราการเข้าชั้น
- 6.44 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี (2532) มีอัตราการเข้าชั้นเฉลี่ยร้อยละ
- 8.14 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี (2532) มีอัตราการเข้าชั้นเฉลี่ย
- ร้อยละ 9.65 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม 2531) มีอัตราการเข้าชั้นเฉลี่ย

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 5 ควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายในด้านการบริหารและสนับสนุนไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ว่าให้มีการพัฒนาและนำนวัตกรรม กระบวนการนิเทศทางไกล และการนิเทศภายในมาใช้พัฒนาบุคลากรทางด้านการนิเทศ รวมทั้งพัฒนาเทคนิค วิธีการนิเทศให้เกิดประสิทธิภาพ (สพช., 2532) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) จึงได้เน้นเป็นพิเศษให้โรงเรียนมีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจัง เพื่อส่งผลต่อนโยบายการเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษาอย่างแท้จริง โดยได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์ขั้นต่ำของการนิเทศภายในให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน (ชั้นเรียน) อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อย 1 ห้อง/เดือน (สพช., 2532) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 5 จึงได้สนองนโยบายและส่งเสริมเรื่องการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนอย่างจริงจังดังนี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี (2532) ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยจัดประชุมสัมมนาผู้บริหาร

โรงเรียนทุกคน และให้ทุกโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในอย่างทั่วถึง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี (2532) ได้ดำเนินการจัดประชุมอบรมผู้บริหารโรงเรียนเพื่อชี้แจงการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2532) ได้กำหนดโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการนิเทศติดตามผล (นิเทศภายในโรงเรียน) เพื่อจัดสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนและผลิตเอกสารการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี (2532) ได้ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้สังเกตการสอนของครู (นิเทศภายในโรงเรียน) โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์ขั้นต่ำของการนิเทศภายในของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี (2532) ได้วางโครงการนิเทศภายในเพื่อผลิตเอกสารเพื่อการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้ปฏิบัติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม (2533) ได้กำหนดให้หน่วยงานในสังกัดแต่ละระดับจัดทำแผนการนิเทศ ให้โรงเรียนดำเนินการนิเทศภายใน/บันทึกการปฏิบัติการณ์นิเทศภายในไว้เป็นหลักฐาน และผลิตเอกสารเรื่องครูใหญ่กับการนิเทศภายในให้กับผู้บริหารโรงเรียนยึดเป็นแนวปฏิบัติ

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้รับรู้เรื่องการนิเทศการศึกษาภายในไปแล้ว ประกอบกับมีนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา เรื่องการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน และมีเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์ขั้นต่ำของการนิเทศภายในจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หากผู้บริหารโรงเรียนไม่ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในแล้ว การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่และรับผิดชอบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5 ว่า ได้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนหรือไม่ ถ้าปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติอย่างไร มีปัญหาในการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลไปใช้ในการวางแผน เสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5 ซึ่งดำรงตำแหน่งในโรงเรียนนั้น ๆ ในปีการศึกษา 2532 ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี และสมุทรสงคราม
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้กรอบความคิดจากงานนิเทศการศึกษาของ เบน เอ็ม แฮร์ริส (Ben M. Harris) 10 ด้าน คือ
 - 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร
 - 2) ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน
 - 3) ด้านการบริหารบุคลากร
 - 4) ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
 - 5) ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์
 - 6) ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ
 - 7) ด้านการจัดปฐมนิเทศครูใหม่
 - 8) ด้านการจัดบริการพิเศษแก่ครู
 - 9) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
 - 10) ด้านการประเมินผล

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 5 ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนได้กระทำหรือแสดงออกในการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ในปีการศึกษา 2532

โรงเรียนขนาดใหญ่มาก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 721 คนขึ้นไป

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 301-720 คน

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 121-300 คน

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 61-120 คน

โรงเรียนขนาดเล็กมาก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 1-60 คน

เขตการศึกษา 5 หมายถึง พื้นที่ทางการศึกษาในจังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ดำรงตำแหน่งในปีการศึกษา 2532 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5 จำนวน 329 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) มีลำดับขั้นตอนการสุ่มดังนี้

คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรจากโรงเรียนทั้งหมดในเขตการศึกษา 5 จำนวน 1,859 โรงเรียน โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร 329 คน นำขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรมาสุ่มตัวอย่างประชากรแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ชนิดที่เป็นสัดส่วนในการสุ่ม (Sampling Fraction) แยกตามขนาดของโรงเรียน แล้วสุ่มตัวอย่างโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคำตอบให้ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

แบบสอบถามแยกออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแนวคิดหลักการ การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของ เบ็น เอ็ม แฮร์ริส (Ben M. Harris) ที่กำหนดให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคำตอบให้ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือไว้ดังนี้

3.1 ทำการศึกษาเอกสาร ตำราทางวิชาการ บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเป็นกรอบแนวคิดหลัก กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัย และกำหนดเครื่องมือใช้ในการวิจัย

3.3 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและให้ครอบคลุมตามขอบเขตของการวิจัย

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขอบเขตที่กำหนด

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแนะนำและปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความตรงเนื้อหา และภาษาที่ใช้

3.6 นำข้อเสนอแนะและการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

3.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 5 เพื่อให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 5 ออก

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอในสังกัด เพื่อขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามมามอบให้กับศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเก็บรวบรวมไว้ และจัดส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย

กรณีที่ไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยจะใช้วิธีส่งจดหมายติดตาม 2 ฉบับ หรือในบางท้องที่จะไปเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเอง เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมากที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการดังนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- 2) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage) พร้อมทั้งเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage) พร้อมทั้งเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage) พร้อมทั้งเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนตัวอย่างประชากรทั้งหมด}} \times 100$$

6. การเสนอผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย คำนียามที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ